

КРЕАТИВНИЙ ОБЛІК ТА УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКАМИ В ОБЛІКОВІЙ ПРАКТИЦІ КОРПОРАЦІЙ

Інноваційними інструментами оптимізації діяльності корпорацій як в Україні, так і у світі є практика застосування креативного обліку та управління прибутками. Ставлення до них серед науковців і практиків діаметрально протилежне – від захоплення до заперечення.

Незважаючи на існування ряду позитивних аспектів використання креативного обліку й техніки управління прибутками для покращення інформаційного забезпечення користувачів, можливість їхнього використання в корпораціях для досягнення власних інтересів вважається у більшості випадків однією з причин зменшення «корпоративної прозорості» та фактором зниження ефективності корпоративного управління.

Ці та інші аргументи зумовлюють доцільність пошуку шляхів мінімізації можливостей використання креативного обліку та управління прибутками у діяльності корпорацій.

На думку В. Ю. Царука «у контексті системи корпоративного управління креативний облік, незважаючи на його різні види (умовно-креативний, агресивний, інжиніринговий) слід розглядати як негативне явище, яке виникло внаслідок недосконалої побудови чинної системи обліку, тобто як засіб (сукупність способів, прийомів), що дозволяє суб'єктам організації обліку (фінансовим директорам, менеджерам, головним бухгалтерам тощо) в корпоративній структурі використовувати наявні прогалини в системі облікового регулювання (правила, принципи, якісні характеристики) з метою досягнення власних цілей на основі використання креативного мислення та творчих методів облікового відображення, оцінки та формування звітності, що в цілому призводить до введення в оману стейкхолдерів» [4, с. 40]. Доречною є також ідентифікація креативного обліку та моделі управління прибутками серед специфічних функцій стратегічного обліку [2, с. 7-18] та корпоративній стратегічній обліково-аналітичній системі [3, с. 13-19]. Відсутність порозуміння у діяльності корпорацій призводить до корпоративних конфліктів. Ю. В. Біляк серед причин негативних наслідків корпоративного конфлікту виділяє: 1) недосконалість чинного законодавства; 2) байдужість правоохоронців до даної проблеми; 3) небажання власника бізнесу вкладати ресурси як у забезпечення свого контролю над бізнесом, так і в комерційну безпеку цього бізнесу [1, с. 43].

Основні стимули, які є підставою для ряду суб'єктів, спроможних і зацікавлених до впливу на порядок організації та ведення бухгалтерського обліку і складання звітності в корпораціях, використовуючи різні підходи до креативного обліку та методи управління прибутками, можна повноцінно обґрунтувати на основі положень агентської теорії.

На думку В. Ю. Царука базовими причинами «опортуністичної поведінки менеджменту, спрямованої на одержання завищеного рівня показника прибутку можуть бути: необхідність виконання умов контракту менеджером; зменшення обсягів кредиторської заборгованості; одержання визначених в контракті зарплати, бонусів, премій; бажання зайняти в майбутньому вищу посаду в корпоративній структурі; наявність у менеджерів акцій корпоративної структури; бажання збільшити вартість акцій компанії перед її злиттям [4, с. 41].

Серед типових причин бажання зменшити прибуток у звітному періоді можна виділити: тимчасове зменшення доходів для створення ефекту покращення діяльності в майбутньому; спроба викупу акцій корпорації менеджерами за нижчою ціною тощо.

Рівень використання різноманітних технік креативного обліку та управління прибутками для збільшення або ж зменшення обсягу прибутку корпорації визначатиметься передусім цілями, затвердженими агентами, а також задачами, окресленими принципали. На вибір рішення впливатимуть і особливості розвитку ринку капіталу в окремо взятій країні.

Таким чином, для мінімізації негативних наслідків застосування креативного обліку й управління прибутками можна використати інструменти системи корпоративного управління, як от: збільшення чисельності зовнішніх членів ради директорів корпорації; зменшення строку перебування на посаді; введення до складу інвестиційного портфеля частини довгострокових інституційних інвесторів;

активізація діяльності аудиторського штату в процесі формування облікової політики корпорації; внесення адекватних реакцій з позицій конфліктології.

Список використаних джерел

1. Біляк Ю. В. Корпоративні конфлікти в сучасному акціонерному товаристві: методика розпізнання. Агросвіт. 2013. Вип. 16. С. 35-43.

2. Бруханський Р. Ф. Ідентифікація специфічних функцій стратегічного управлінського обліку. Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації. 2020. Випуск 1. С. 7-18. DOI: <https://doi.org/10.35774/ibo2020.01.007>.

3. Бруханський Р. Ф. Параметри розвитку корпоративної стратегічної обліково-аналітичної системи підприємства. Облік і фінанси. №1 (87). 2020. С. 13-19.

4. Царук В. Ю. Креативні облікові практики в корпоративних структурах. Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації. 2019. Випуск 3-4. С. 37-45. DOI: <https://doi.org/10.35774/ibo2019.03.037>.

5. Царук В. Ю. Принципи корпоративного управління та бухгалтерський облік: шляхи гармонізації. Облік і фінанси. № 4 (82). 2018. С. 77-83.